

CHODSKÉ BÁJKY.

PODLE ŽIVOTNÍCH NÁZORŮ CHODSKÉHO LIDU

NAPSAL

JAN FR. HRUŠKA.

„... múdra věc není,
ktož pravi to, toho práti,
ale což pravi, na to dbáti!“
*Smil Flaška z Pardubic
v Nové radě.*

Nákladem J. Otty v Praze.

Veškerá práva vyhrazena.

Tiskem České grafické společnosti „Unie“ v Praze.

Práce a Čas.

Časně z rána šli touž cestou Práce, žena vážná v říze prosté, ale z dobré látky, a muž v plné síle, zraku přímého i laskavého — Čas. Šli oba na nový den mezi lidí, každý po svém.

„Stěští světu!“ pozdravili se navzájem. Šli pak mlčky podle sebe hodnou chvíli, až se dala první do řeči Práce. „Příteli,“ vece, „dovol slovo! Slýchávám často stěžovati si na tebe lidi: jdeš prý jim tuze spěšně, málokde a málokdo mohou prý stačiti tobě a tím i já, promiň tu přímost, zkrácení trpívám a oni zase skrže mne.“

„Ještě dobře, že tak mluví jenom lidé!“ trpce usmál se Čas. „Ale kdo tak stěžovali,“ pokračoval vážně, „měli ti též říci, jak lehkomyšlně oni se mnou počítají! Měli ti říci, jak mne nechávají nazdařbůh svou cestou se bráti, sami leckams do tmy zalézají, tam leností a rozkoším se oddávají a tak si nejen dary, jež já s sebou pro ně nosím, ujiti nechávají, ale, ó té zloby, o jmění i zdraví i o radosti pravé sebe připravují; ba často potom v nemocech a nouzi i neděle i léta marně proleží, nebo i, žel, nadějný život před časem ukracují... Měli ti říci,“ s rostoucím žalem Čas pokračoval, „že jen těm jdu tuze rychle, kdož nemají k činům vůle pravé; snaživí, věř, při věrné službě tobě nic se neuchvátí a mají ještě dosti svobody sloužiti také Bohu, bližnímu a tím nejlépe posloužiti také sobě...“

Pokývla si smutně hlavou Práce.

„Vidím nyní — kdybych ani slov tvých neslyšela — že ti lidé tobě krivdí: jdu sama jen krokem a jak dobře stačím tobě! A což, pomoci zlu bychom nijak nedovedli?“ starostlivě svou lásku Práce projevila.

„Já ne! Nic nemohu konati, než co konám!“ rozhodně pokrčil Čas ramenoma. „Kdo má uši k slyšení, tomu právě svým pevným, odměřeným krokem výstrahu hlásám: „Pamatuj na zadní kola!“ Ty více bys snad mohla sama udělati, ale — odpusť, že i já si mluvím bez obalu — kdyby více lásky bylo aspoň k tobě mezi lidmi. Kdybys jako já všechno věděla a všudy prošla, byla bys i slyšela, že jako jedni na mne si stěžují, že jim tuze spěchám, druzi zase naříkají, že se nehýbám, každá chvíle, kterou s sebou nesu, je prý věčnost, moře nepřehledné, zaslepení nudí se a trápí...“

„Není možná!“ všechna ztrnulá stanula Práce.

„Těch ty ovšem neznáš a neznají oni tebe, leda z daleka, protože sedmerým zámkem před tebou se zavírají. Ale věř mi, drahá, že i ti, jimž poctivě splácíš jejich službičky a služby, nemají k tobě lásky pravé, stále, až na málo, tuze málo vyjímaje. Kdy a kde jen mohou — já to často vidám — tobě se vyhýbají, zatlučeš-li u nich, hněvivě broukajíce otvírají, sotva od nich vyjdeš, na těžké břímě a skrovnou odměnu žehrají a křičí. Ba, radosti pravé, nehynoucí, jež jim i pro tento život i pro věčný s sebou neseš, zadávají za libůstky světské, bláhové a rychle pomíjející...“

Zasmušila se Práce a v kroku ulevila, jakoby se jí už ani mezi ty lidi nechtělo...

Neušlo to Času...

„Ale co, jen hlavu vzhůru!“ sám zase nadšen myslí dodával Práci. „My jdeme konat vůle Boží a tamto... jsou jen lidé, vrátcí lidé, jimž všem zároveň se ještě nikdo, nikdo, ani sám Pán Bůh — nezachoval!“ —

Zajíc a hlemýžď.

Schrupl si zajíc na mezi za křovím a probudiv se vidí: z křoví leze zvolna, zvolna — jemu zrovna před nosem — zvolna leze hlemýžď se svým tvrdým domkem na zádech.

„I podívejme se,“ mluví sám k sobě rozespálý ušák, „jak ten tu má o sebe postaráno, lépe nežli já! Takový bezpečný a pěkný domek stále mítí na ochranu po ruce: to věřím, že si můžeš dáti na čas! Já to tak mítí, tak bych před všelijakým psem neutíkal, ba i brokovnici myslivcově nastavil bych záda. Škoda, škoda, že nejsem hlemýžďem!“

V tom haf! zaštěkal kdesi v dáli pes, a zajíc hopky, hopky, utíkal s větry o závod.

I díval se zas tak za ním hlemýžď a vece též sobě sám: „I podívejme se, jak ten tu má o sebe postaráno, lépe nežli já! Takové lehké nohy mítí a nevléci se vždy a všude s celou boudou — to bych také jinak se proskočil a všelijaké mlsné hubě ukázal bych paty před nosem. Škoda, škoda, že nejsem zajícem!“

Bujný bulík.

Mladý bulík, sotva že mu bylo znáti rohy, zbujněl tak, že i staré voly ve stádě poštuchoval. A když jednou stará, chromá kráva bázlivě se vyřinula jeho růžkům, nataboval se hned a chlubil se, chlubil, jak prý nikoho a ničeho na světě se nebojí.

V tom — vrrn, zabzučel ve vzduchu ovád, a udatný bulík stočiv vzhůru ocas a oči vybouliv, bázlivě poslouchal. A vrrn, zabzučel ovád znova blíž, a bulík, jenž před chvílí nikoho se nechtěl v světě báti, horem pádem utíkal, div nohou nepolámal — před mouchou.

Bulík a mladý oř.

Bulík slyše o koni, s nímž stával do nedávna v jednom chlévě, jak se na školách ve světě naučil pěkně po notě choditi, tancovati a všelijaké tělocviky provozovati a jak je tím uměním snadno a panský živ a v samé slávě, umínil si, že se také pustí do světa a na školy se vzdělat.

„Nechoď, budou ti vaditi i nohy telecí i hovězí hlava!“ rozmlouvala mu to klisna stará.

Ale bujný bulík nedal si říci, šel přece, šel a juž za týden se vrátil. Přinesl vysvědčení. Znělo: „Vola neuč leda tahat!“

Osel a svět.

Mladý osel ponejprv měl jíti do světa; hospodař jej někam až do cizích zemí prodal.

„Počkej!“ pravila mu, když se loučil, klisna stará: „Ve světě není, jako doma bylo; já jsem ve světě byla! A co všechno v světě už teď žádají! Věrná služba — po té už se málokdo ptá! Takhle komedie dělat, pánům poklonkovat, tancovat, jak všelijaký cikán píská —!“

Zarazil se osel, už ani nežral, a byl by nejraději zůstal doma.

„Nevěř!“ v té nejistotě kuráže mu dodal valach jarý. „Ty jdi z vesela! Svět chce, pravda, všelijakou převrácenost, ale tebe, jak já svět znám, všude bude chránit od velkých mutací a trampot — oslí hlava.“

Kůň z tahu a krmný vůl.

Pozdě v noci vrátil se kůň s dlouhé cesty tmou a zimní plískanicí od těžkého nákladu do stáje, kde u téhož žlabu přivázán byl pár krmných volů. Jak byl rád,

že unaven a hladov a všecek zmoklý a zablácen přišel do sucha a tepla k plným jeslím! S chutí sobě zařehal.

Vůl vedle říháním probuzen byv z dřimoty, rozhlížel se chvíli tupě a vida oře námahou a psotou tak zbědovaného a přece ještě veselého, soucitně se usmál: „Bratře, máš to život,“ pravil, „od tmy do tmy, v zimě, v létě, cesta, necesta —! A ty si potom ještě řehtáš!“

„Divíš se snad, že mne těší život?“ odpovídá kůň. „Což už se nepamatuješ z léta, když tě taky zapřáhali, jak po práci obrok i odpočinek, všechno lépe chutná?“

„Já pamatovat — é, ani si vzpomenouti nechci, jak jsme se potívali — slunce pánilo, mouchy kousaly, byla žízeň a jho tlačilo, až, až!... Brachu bláhová, ptej se tuhle bratra: nám se po tom dření ani dost málo nestýská!“

„No, no,“ divil se zase kůň dosahuje po nové hrstí obroku. „Jen se tu tak válejí a válejí jako ve vězení — venku sluníčko a boží vzduch: já bych stonal bez své práce! Jak vám jen chutná jísti a spát?“

„Ale, ale!“ dobrácky se smáli voli oba. „To si zvykneš: když se najíš, chce se spát a když se vyspíš, chce se jísti.“

Zakroutil kůň vážně hlavou: „Takových už pamatujeme tady víc, ale všickni skončili špatně: pokaždé brzy odvedli je — na jatky.“

Pes a kočka.

Zablácen a urousán z delší cesty deštěm a tmou pozdě večer pes se vrátil se svým pánem. Že byl také hladov, rovnou zaměřil k dížce za kuchyní, kde mu sousto jeho nechávali. Dížka byla prázdná — hospodyně byla zapomněla na psa a té chvíle už spala. Trpělivě vrátil se pes do kuchyně a přitlačil se k plotně, po ohni ještě teplé, aby aspoň oschl, než se hladov vydá ven na noční stráž.

Ty všecky jeho kroky kočka, hovicí si v teplé troubě, škodolibě pozorovala.

„Tvá mísa prázdná?“ vece ušklebujíc se. „I dobře na tebe, proč nejsi, když je čas k jídlu, doma!“

„Byl jsem s pánem!“ pes na to upřímně.

„S pánem? To je toho! To se ti ještě víc divím; v takovém nečase se za pánem honití kdoví kam a ani nejísti — ten by mi tak za to stál!“

„Styď se za takové řeči!“ káral falešnici věrný sluha.

„Co, nemám snad pravdu? Náš pán — myslíš, že si nevšímnu, co ti jich každou chvíli nabije: mně naše paní dá ode všeho nejlepšího, a nedá-li, já si tajně vezmu; ale ani na mne křivě nesáhne, a to by si tak mohla přijít, abych také —“

„Nač mluvíš tolik a tak darebného?“ zkrátil výklad pes. „Víš každý, že radosti z osvědčené věrnosti žádná kočka ještě necítila; mohlas tedy místo mnohých řečí říci jenom: „Jsemť já kočka,“ a byl by už každý sám si dodal „sluha falešná!“

Dva psi.

Na osamoceném dvorci měli pro hlídání dva psy, ostrážitého Vořecha a liného Cikána. Když jednou v čas žní všecko ze dvorce odešlo za pilnou práci do polí, ostrážitý Vořech bedlivěji než jindy všecky kouty dvorce probíhal a hlídal a jak se co hnulo, štěkal. Pohodlný Cikán však myslil sobě: „Nikoho není doma, nikdo tě nebude dnes hlídati a honití: nejlepší chvíle, abys sobě pohověl.“ A zalezl hned, jakmile poslední noha ze statku odcházela, do příjemného stínu i začal dřímati.

Leč občasné štěkání Vořechovo stále jej rušilo.

„Aby tě pohodlný!“ zabručel konečně, když mu zase zaštěkal Vořech zrovna za hlavou na přicházejícího pobudu.

„Co se durdiš?“ ptal se Vořech.

„Obtěžuješ mne, sám nemaje chvíli pokoje!“

„Neobtěžovalo by tě nic,“ rozhodně na to strážce věrný, „že konám já svou povinnost, kdybys i ty konal svou.“

Psí služba.

Necitelný pán využíval až běda věrného psa a ke všemu hladem a bitím jej týral, že nemohl věrný sluha déle trpěti, i — umínil si, že ze zlé služby uteče.

A utekl!

Ale jda cestou napadl na jiného psa, an všecek jsa zaprášen dlouhou cestou a určen těžkým nákladem u vozika mlékařského zapřažen byl a na úpale slunečním před hospodou se pražil.

„Kam pak bratře?“ volal na zaběhlého pes od vozika.

„E, kam mě oči povedou a nohy zanesou!“ zavyl zaběhlý.

„Copak se stalo?“ vyzvídal soudruh soucitně.

Tu podíval se teprv první pes dobře po soudruhovi a vida jej také dost zbědovaného a přece veselého, nadořl důvěry a přistoupiv blíž: „Jen si považ, bratře,“ vece, „celý den včera jsem se uběhatí mohl za stádem ovec, celou noc na to hlídal jsem s čeledínem v poli úrodu před zvěří a když jsem ráno nevyspalý a hladov přišel domů, kluk nezbeda hospodářův na hřbet mi vlezl, musel jsem jej nosit a že při tom spadl a čelo si narazil, já byl místo jídla a oddechu ještě bit! Už to snášim léta, ale dál není možná; utíkám proto od necitelného pána.“

Pes zapřažený pokyvoval, pokyvoval.

„Bratře, já to nemám jiné! Hleď na ty plecháče mléka, ty tu táhnu cestou denně, léta, ale sám jsem ještě neokusil ani slivky z toho mléka. — Teď pán se chladí —

hodil pes hlavou po hospodě — já se tu na suchu prážím. Až se podnapije, potáhnu i jej... Ale neuteku přece! Myslím si: než surovým a špatným pánem, raději býtí dcbrým a věrným psem. Zachovám tak aspoň neposkvrněnou svou čest.“

Mladý a starý pes.

Mladý pes, ostrý, ale světa ještě nezkušený, přivázan byl u jednoho kotce se psem starým.

Mladý, jakmile se dost málo co hnulo, hned štěkal a utrhoval se na řetěze zle a zle. A když pobudové všelijací kamením po něm házeli, pes nemoha na řetěze nic jiného, kameny útočníků chytal a do nich se zakusoval.

„Toho nech!“ radil mu starý. „Těch, kdož házejí, to nebolí, a ty bys sobě jen marně zuby vylámал.“

Pes a kohout.

Pes mající kotec u kurníku zle bručival, když jej kohout kuropěním dávno ještě za tmy cò chvíli ze sna budil.

„To se ti tak chce,“ pravil jednou po ránu mrzutý pes ke kohoutovi, „každou hodinu tak do tmy vyvolávají! Mohl bys uspořít si dechu v noci a raději pomoci mi štěkati, když někdo cizí jde do domu!“

„Každý k svému!“ zavrtěl kohout hlavou. „Mou povinností jest ohlašovatí spícímu tvorstvu den a budítí každého v jeho hodinu. Štěkati na lidi a třebaš pro nic za nic — to dovede jen zlý pes.“

Liška a ježek.

Liška měla dlouho laskominy na ježčí pečinku — bydlel ježek na pokraji lesa, kudy chodívala liška na

lup — ale ježkovy ježiny laskominy srážely. I obrátila liška se lší. „Ježku,“ vece jednou ferina při potkání, „že chceš tak stále a stále s tím svým neohrabaným a těžkým bodlákovým kabátem všude se vláčeti! Kdybys věděl, jak ti to bodláčí nesluší! Odlož je a uvolni si aspoň na chvíli!“

„Rád bych, rád!“ ježek na to s nepokrytým úsměškem. „Jenom kdybyste vy lišky odložily napřed dravčí zuby, jež nejen nemohou slušeti, ale jsou zrovna k necti všem, kdo je nosí.“

Liška a červ.

Před liškou, hovicí si u lesa v trávě, vylezl ze země červ a plazil se zvolna a namáhavě travou.

„Bídny červe!“ oddychl si ferina, spíše jen tak pro sebe. „Tak se blátem plaziti; — ch, to už je přece nejbídnější život.“

„Bloudíš!“ ozval se na to červ skromně. „Mám, čeho potřebuji, po jiném netoužím: jsem šťasten! Ba, věz, že o jedno velké štěstí mám na světě víc než ty: nikomu jsem neublížil!“

Dva koně.

Pán koupil dva mladé koně, vraníka a bělouše. A dle toho, jak se mu který zdál, čilejšího vraníka vybral ke kočáru, váhavějšího bělouše k vozu.

Vraník jednou za čas vyjíždíval s pánem v lehkém kočáru na procházku a při tom měl zlaté časy: tahati nic a jesle stále plné! Bělouš od tmy do tmy musel se vláčeti, cesta necesta, vozem plným zbožím, píce, dříví a čeho bylo třeba. Někdy jej necitelný čeledín přeložil, bělouš nemohl utáhnouti a byl ještě bit; za to kolikrát

nedostal obroku až pozdě v noci, kdy, kdy! Ale neměl kdy bělouš mysliti na lepší. Naproti tomu bujný vraník děláje málo, začal brzy mysliti, jak by nedělal nic, i rozhodl se že co nejdříve se zbaví kočáru; a tak, když jej zase zapřahali, bil, bil a vyhazoval, až pán boje se o drachocenný kočár, dal zbujnělého koně zapřáhnouti ke hrubému vozu. Těžké náklady a stálé dřeni brzy vraníka z bujnosti vyléčily, ale že bělouš odpočinuv si i v kočáře záhy dělal dobré služby, zůstal už každý při svém, a tak vraník, že nechtěl dělati málo při dobrých časech, musel pak dělati mnoho při zlých.

Zajíc a jezevec.

Zajíc potkal se za časného jarního šera s jezevcem, jenž poprvé si vyšel rozhlednout se po svém revíru. Znávali se se zajícem loni; jezevec býval flustý jako válek! I nemohl se bystrý ušák mdlému spáči vynadiviti, jak jest všecek přepadlý a váhavý a zmalátnělý.

„Brachu, tys jistě stonal!“ zajíc hádal soucitně. „Tak dlouho tě nebylo viděti —!“

„Já stonat? I ba ne! Já jen si hověl a spal!“ odpovídal jezevec líně, ještě zívaje.

„Spal? A celou zimu jsi přepsal a takhle teď od toho dlouhého spaní vypadáš?“ ještě více se divil zajíc.

Jezevec zívaje lhostejně pokyvoval.

„Vida, vida!“ dotvrdil si zajíc pro sebe. „Jak jsem si přával, abych byl mohl všecku bídu a psotu zimy někde v teple přespatí — a zatím z toho velkého ležení nekyne než nemoc!“

Zajíc a koza.

Koza chtěje si zostřiti chuť odbočila z pastvy na keř šípkový na pokraji háje. Ukousla první lístek, za-

chroupala, v tom hop! z pod šípku vyrazil z pelechu svého zajíc a hopky, hopky, jako kdy mu hlava hoří, utíkal do luk. Uběhl kus cesty a posadil se na bobek a větril. Nikde nic se nehýbalo, jenom u šípku nad jeho pelechem koza ještě stála a stále nepohnutě za ním se dívala.

„Aha!“ vece zajíc sám k sobě samolibě, „dívá se a diví se asi, jak se mi to běželo s větrem o závod. Oč, že závidí mi lehkých svižných běhů!“ A dodav si zas kuráže, tu hop, zas hop, hop! pomalu se vracel k lesu k pelechu. Koza už si zatím hleděla své pastvy na šípku. „Kozo,“ oslovil ji ušák, „co pak, žes tak za mnou udiveně se dívala?“ Mluvil to velmi sebevědomě, doufal, že uslyší jen svou chválu.

„Mh-he-hé!“ zamekala koza. „Dívala a divila jsem se, jaký to nerozum, pro nic za nic utíkat, až bys duši vypustil, a tuze jsem tě litovala pro tvou zbabělost.“

Křeček a myš.

Křeček, probudiv se po dlouhém zimním spánku, zpozoroval, že mu zásob značně ubylo.

„Někdo mi tu krade!“ zvolal zlostně prohlížeje zrní.

„Počkej, neujdeš mi!“ I ulehl znova a dělal, jakoby zas tvrdě spal. V tom tu něco šupy, šup! a na zásoby hop, hup! A křeček chňap — již držel zloděje zuby — myšku hryzku.

„Co zde děláš?“ osopil se na ni.

„Přišla jsem ti zvěstovat, že již skřivánci zpívají, slunečko pěkně svítí a jaro se blíží. Když jsi nevylézal, bála jsem se o tebe, aby se ti nebylo něco stalo.“

„A což obilí?“ ukazoval křeček přísně na ztenčené zásoby.

„Viděla jsem, že nemůžeš ho přejisti — tak já — aby se boží dar nezkazil — —“

„A proč jsi neřekla?“

„Tak pěkně jsi spal, nechtěla jsem tě buditi!“

Křeček ušklibnuv se myšku pustil, ale sotva že octlal se tato na svobodě, volala zpět: „Jako bys toho byl nenakradl sám!“

Pták a myš.

Ptáček zpěvákem bydlel celé léto v sousedství s myškou hryzkou; on měl hnízdo v trávě na mezi, ona v díře někde v zemi.

Zilo se jim vesele a přátelsky.

Ale když rozjely se první nečasy po poloprázdných polích, ptáček se zasmušil a počal přemýšlet o krajinách jižních, kde zima nemoří, kde stále všeho hoj. A myslil a myslil, až rozmysliv se odhodlaně volal na myšku a zval:

„Sousedko, zima jde a nese bídu; pojd, utečeme jí! Vímť já o krajích, kde pomeranče kvetou, slunce stále svítí, kde je všeho hoj!“

„Jakže, domovinu bys opustil pro dobré časy jinde?“ nechtěla věřit myška.

„Hí, sí, sí!“ smál se ptáček.

„Raději budeš hrýzti zmrzlé košťály a mrznouti, jen když budeš doma, nežli zhlřívati se v hojnosti pod cizím nebem? Bláhová!“

„Raději, raději!“ přisvědčila vážně myška.

„Raději zmrzlý košťál — ale doma! Zlatý, zlatý domov, byť i to jen myší díra byla.“ Domluvila myška, šupla do díry a šups, zas hlavou ven: všechna šťastná ze své domácnosti vyhlížela, ale zasmušil se ptáček.

Drozd a jezevec.

Pěvec drozd usadil se v houští lesním na stromě, pod nímž měl mrzutý samotář jezevec svůj brloh. Je-

zevec za šera vycházival na lup, za svítání urousán a ospalý líně do své díry se vracel; za dne nebylo ho vidati leda za čas, kdy, kdy!

„Divný tvor!“ myslíval si drozd na hnízdě na smrku. „Když všechno táhne na lože, on z lože, a když všechno z lože, on na lože.“ Jinak si však pěvec mrzouta nevášal. Za to jezevec často u brlohu broukával; zejména když drozd plným hrdlem prozpěvoval své jasavé písně. Ano, jednou vylezl až z brlohu a křičel zlostně: „Křikloune, přestaneš-li pak?“

„Já přestati?“ žasl drozd. „Ty mi zakazuješ radovati se ze života a slávu boží hlásati?“

„Nemohu toho snést!“ nevrle brumlal jezevec.

„Nemůžeš snést?“ ještě více žasl snivý pěvec.

„Tož věř, že nesneseš, čeho nemohou snést jenom ti, kdož světla se bojí a hledají života ve tmě — jako ty!“

Pes a kvočna. *)

Kvočna přišla s hejnem kuřat ku potůčku, a kuřátka honem pila a pijíce zvolna k nebi pohlížela.

Díval se tak na ně pes ode dvora...

„Stará,“ s úsměvem osloví huňáč starostlivou kuřecí matku, „co pak že vy s celým ptačím pokolením, pijete-li, kamsi do oblak lelkujete? To snad tak stále luňáka se obáváte?“

„Na luňáka při daru božím nemyslíme,“ vážně praví kvočna, nýbrž pijíce my k nebi vděčně pohlédáme; tam prý bydlí Pán, od Něhož nápoj, zrní, všechno, všechno, ty i my i náš hospodář máme. Jiným z bratří našich zase dáno zvučným zpěvem Jemu děkovati, a jiní jinak eslavují Jej a chválí.“

Pes stál tupě...

„Ale odpusť — zakončila kvočna rázem — psům je marno o tom vykládati...“

*) Látka prostonárodní chodská.

Koroptve a sova

Koroptvičky, jež zaplašila hrozná vřava honby daleko od rodného hnízda v utěšených polích v podlesí, vracely se na samý večer všechny postrašeny, brázdu od brázdy nejmístě pobíhající. Zočila je sova, vyletující na noční lup z duté jedle na pokraji lesa, odkud sama v bezpečí byla, dobře viděla, jak myslivceři psi ubohé koroptvičky vyslídili a jak jim, sotva postrašeny vzletly, střelné rány několik družek z hejna zabily. Soucitně proto s koroptvičkami se zastavila.

„Domů, domů — ubožátka?“ vece, jak uměla sova přívětivě. „Vím, vím: každý k svému hnízdu táhne. Ale vám bych ani domů neradila! Známť já myslivce! Ze váš domov našli, budou každé chvíle v něm vás přepadati a neustanou, dokud z vás zůstane která. A k tomu ke všemu, šotvaže minula honba, přišli ženci a požali vám poslední kus pšenice, nemáte už nyní na celé nivě ani kde se schovati.“

Zaraženy vyslechly koroptve smutnou radu a ustrašeny v rozpacích stály.

„Ale,“ zavrkal konečně starý kohout, „je to naše domovina, byli jsme tam šťastni, ne, neopustíme ji, když je ohrožena!“ A už sám napřed, a hejno za ním k rodnému hnízdu odhodlaně spíchal.

Bohužel bylo, jak sova předvíдалa. Lovci přepadali koroptvičky každé chvíle, nikde nebylo úkrytu, a tak naposled zbyly dvě mladé z celého hejna.

Ty zbyly, přežily zimu a zase v staré domovině nové hnízdo stávély, a když začaly zase honby a ženci zase obilí požali, zase koroptve domoviny ohrožené neopouštěly. Tak ti němí tvorové svou vlast milovali.*)

*) Koroptve opravdu tak lnou k rodnému svému místu, že po každé honbě za nejbližšího šíraní domů se vracejí.

Čáp a luňák.

V odlehlém horském údolí u lesa často se vidávali čáp a luňák. Mirný čáp hledal si živobyčí brodě se loužemi a bažinami v lukách a bedlivě vybíraje hospodářům záby, myši i jinou havěť; loupeživý luňák kroužil celé hodiny vysoko v povětří, vyhlídaje svou kořist někde v hejnu koroptví ve hnízdě se popelících, nebo mezi zobajícími na osení holuby, nebo někde v keři stíhaje ptáčka zpěváčka tu se ukrývajícího před jeho dravým spárem. A na kořist pak vyhlídnutou bleskem střemhlav se vrhal a ji sápal. Dlouho žili tak čáp i luňák každý bez druhu. I zastesklo se v té samotě i krutému luňáku, a vidaje v sousedství čápa, rozhodl se, že s ním uzavře přátelství, a hned vydal se za čápem na jeho bažiny. Usedl na břehu blízko čápa a vložil hned krátce, proč přišel, že chtěl-li by s ním čáp společný život vésti.

„Myslíš-li přátelství pravé — proč ne?“ udělav několik kroků dlouhých k břehu, mírně odpověděl čáp. „Ale napřed dobře uvažuj, k stálému přátelství že je třeba především stejných životních zásad a způsobů. Musel bys se tedy nejen ze své lesní skrýše sem na veřejné boží světlo odstěhovati, nýbrž bude zcela nechati loupeží a vražd na bezbranných holoubcích a koroptvičkách, a přijmouti za vděk s havěti zde v bahnech, kterou třeba ničiti, aby neškodila.“

„To bys ty mohl raději jíti se mnou!“ vyhýbal se podmínce luňák. „Jen co si pochutnáš na první koroptvičce, budeš mluvit jinak —“

„Chraň Bůh, abych sám páchal, nač se s těžkým srdcem dívám,“ bránil se čáp rozhodně.

„Ale vidíš, že já na tvé živobyčí nemohu se dáti, já bych si šat bahnem poskvřnil!“ dokazoval luňák.

„A já zas nemohu na tvé, abych nejen neposkvřnil svého šatu a to krví, nýbrž i svého svědomí násilím

na slabých!“ zakončil jednání čáp. A čáp! čáp! nevšímaje si už přátelského hostě, v pokoji šel zas po žabách.

Sova a holub.

Sova věčně zapoulená a věčně mrzutá sama od sebe, div divoucí, oslovila jednou holuba doupňáka. „Holoubku,“ pravila jak uměla přívětivě, „řekni mi přec, řekni, proč vy všichni ptáci tak se nade mnou horšíte a mně hned s křikem stíháte, někdy-li se za dne mezi vámi objevím?“

„Právě, že se objevuješ za dne jenom někdy!“ vrkal holub rozhodně. „Nám ptákům přece zvláště určil Tvůrce k slunci se vznášeti, my všichni toužíme po světle, ty jediná tihneš za tmou! A pamatuj: hřích miluje tmou!“

Krocán a husa.

Krocán pyšně si po dvoře vyšlapoval a nádheru svého chvostu a svých křídel samolibě roztahuje a na odív vystavuje, všemu nadával: „hudry, hudry!“

Jindy zase staré huse, pokojně a skromně celé hodiny o jedné noze stávající, se posmíval. „O čem pak tak vážně, stará?“ jednou zase tak na ni začal, „tak vážně, že to tak dlouho trvá?“

„O tom, mladý, o tom,“ zahýkala klidně husa, „jak se může někdo takhle nafukovati a při tom hledatí živobytí — v hnoji!“

Slepice a husy.

Po krásném letním dni stáhly se mraky, a přšelo celý den druhý v jednom kuse.

Zmoklé slepice zalezly a krčily se kde jaký suchý kout ve dvoře a co chvíli si zabědovaly: „Je to bída! Jak jinak se to včera za sucha na slunci kutilo a hledalo a popelilo! Jen aby to dlouho netrvalo!“

Bílé husy vylezly na děšť, probrodily a zmáchaly kde jakou louží a potůček, a co chvíli si libovaly: „Je to rozkoš! Jak jinak včera za sucha zobák žízni se otvíral, chvílemi bylo až k zalknutí. Jen aby to teď potrvalo.“

Pávice a kvočna.

Pyšná pávice, vykračující si pansky s hejnem pávičat mezi utěšenými květy a stromy po hedvábném trávníce v knížecím parku, spatřila v koutě za plotem kvočnu s kuřaty. Čečeratá hrabala a kutila a hledala na smetišti, pro pilno se ani neohledla, aby jen svému drobnému stádu na zob hodně nahledala, a čiperná kuřátka jen se při staré míhala a batolila a bedlivě živobytí honiti se přiučovala.

„Ach, takový život,“ pávice začala strojeně, ukazujíc svým na kvočnu a na kuřata. „Nuzně den ode dne chleba hledatí, bez oddechu, v samé práci a třebaš i na smetišti... Ne, to pro náš urozený rod není! A slyšte, miláčekové, ať vy se mi nikdy takhle nezapomenete. Takto zahodili byste urozené jméno celého rodu. Pro nás není sprostá práce! My si máme pěkně chodití, hovětí si a přátí si, co hrdlo ráčí.“

Dokutila zatím kvočna své popeliště a větrila, kam za novou prací dále, i přišly jí maně oči na panské hejno v parku.

„Fuj, takový život“ — začínala teď ona ke svým dětem ostře. — „Nic nedělatí, nic se nestaratí, jen se tu tak líně zvonití a natáhatí... Kdyby jim nesypali, zbyuli by hlady. Ne, to pro náš přičinlivý rod není. A

slyšte, děti, ať vy se mi nikdo takhle nezapomenete! Co se hýbá, všecko stvořeno je k dílu! Takto zahodily byste dobré jméno celého rodu.“

Páv a kohout.

Byl jednou jeden páv. Ze nemusel sám se starati o krk, z dlouhé chvíle a z pýchy dal se do přemýšlení a myslil, až už s nikým nic neměl, leda, že hodně z vysoka pokáral nebo poučoval některé ze zvířátek kolem sebe. Byl proto páv všem divný, až kohout, který se pyšnil s pávem po dvoře, dodal si odvahy a páva se poptal, co a jak to pořád myslí.

„Tobě to svěřím!“ odpověděl páv sdílně sice, ale přece jenom z vysoka dost. „Zadával jsem se tak na svět: na lidi i na zvířata; vidím, co je všude sváru a bídy a tak myslím, myslím a až všecko smyslím, dám to do knih: jak by mohl žítí v blahobytě podle sebe velký s malým, malý s velkým a stejní zase pospolu.“

„Marně lámeš hlavu!“ kokrhal kohout posměšně.

„Co? Až to udělám, bude mě svět oslavovati!“

„Marná práce!“ opakoval kohout rozhodně. „Lidé už ty knihy dávno mají; zákon boží! Jenom kdyby chtěli podle něho žítí, stálý ráj by měli dávno na zemi. A němou tvář — nás nech tak, jak nás Pán Bůh stvořil!“

Páv kroutil hlavou. „Já to udělám,“ vykládal pak pyšně „všem dohromady a lépe, v duchu času, bez Boha!“

„Bez Boha?“ žasl kohout. „Tak prý už to chtěli také lidé,“ vzpomínal si vážně kohout, ale nepomohli světu ani sobě, leda — k větší bídě!“

Datel a krahujec.

Datel klovající na starém podeschlém smrku ohlednuv se spatřil ještě v čas, jak se lítý krahujec po něm

žene. Sups do díry v stromu datel! A dravec — s prázdným spárem projel vzduchem.

„Počkej, škůdce!“ zasípěl pak zlostně krahujec vně. „Marně utíkáš! Propadl jsi hrdlem, že ničíš lesy, děláš díry do dřev. K tomu znesvěcuješ hlukem svého dlabavého zobáku svatě ticho lesní!“

„Aj, tys se stal práva apoštolem?“ datel se usmál v bezpečí. „No, to věz, že já datel ne škůdce, nýbrž lékařem jsem lesů: kde co chorého, vše ohledám a oklepám, nákazu broučků dřevokazů odtínám a tím zároveň svému rodu a všem bezbranným útulky proti lupičům a vrahům, jak jsi právě viděl, opatřuji.“

„Smělče!“ syčel krahujec znova.

„Ale jsou zde opravdu,“ pokračoval datel, „kdo svatě ticho lesní znesvěcují, znesvěcují krví, vraždou zákeřnickou. Chtěl-li bys pak pomáhati právu, mezi první lotry udej sebe s celým rodem.“

Jestřáb a krůta.

Dravec luňák vzletěl nad lesem a kroužil hrozivě na obzoru při svém hnízdě. Kdejaký ptáček a pták — všickni zalétali a zalézali úzkostlivě do skrýší, jen krůta na palouku pod lesem nebála se a neutíkala, nýbrž svolavši drobná svá písklata pod křídla, zobák jako piku vzhůru, stála na vše jsouc připravena! Ale jestřáb — nevím, bál-li se sám boje s mateřskou láskou — jen se snesl níže a samolibě se chvástal:

„Jsemť já! He, jak se všecko přede mnou chvěje a třese!“

„Větším bys byl,“ krůta odhodlaně do očí mu vece, „kdybys z toho, že se jini chvějí před tebou, zachvěl se už jednou sám!“

Vlaštovka a vrabec.

Vlaštovička vrátila se s dlouhé pouti do teplejších jižních krajů. Radujíc se, že doletěla šťastně a šťastně že našla rodnou ves a v ní chaloupku rodnou a na ní opuštěné své hnízdečko, sedla na hřeben chaloupky a šveholila a švitořila o daleké cestě, o širých modrých mořích, utěšených teplých krajích, kde rostou pomeranče, sady a luhy věčně se zelenají a kvetou, kde je všeho hoj...

Ptáčkově stáli, vrabec a strnad a chocholouš a sýkorka a jiní ještě poslouchali o těch cizích rájích ani nepípajíce a mlsant vrabec měl plná ústa laskomin.

„Hromi vzali!“ zatoužil si konečně vrabčák, když vlaštovka ustala. „To se ti chtělo z takových rájů zase zpátky sem k nám do Čech, do té zimy a bídy, z takové dálky, přes ta hrozná moře!“

„Chtělo, chtělo, chtělo se mi, chtělo!“ švitořila vlaštovička vesele. „A ptej se, vrabče, pěnic, drozdů, čápů, ptej se nás poutníků jižních všech, všichni budem stejně mluvit. čím dále jsme vlastní rodné drahé, tím více se nám po ní stýská, nedáme ji malou, chudou za ty všechny cizí ráje a když Pán Bůh nám dá znamení, že se můžeme vráteti, zahoří a zatluče nám po ní srdce, zaplesáme všichni, všichni, a jak rád, rád spějeme zemdlenými křídly přes ta hrozná moře, přes ledové hory, pusté lesy a napínáme poslední síly, jen abychom už drahou vlast spatřili a písni nejradošnější ji pozdravili...“

A buď ještě jednou zdráva, zdráva, šťastná, má drahá vlastní, ty požehnaná česká země!“

Staří a mladí.

Starý vrabec zhynul, nevím jak se stalo, právě, když v jeho hnízde začalo pískati sedm čiperných vrabčat. Ubohé staré připadla celá starost o ty věčně hla-

dové krky. Létala, sbírala, krmila, namáhala se, oddechu si nepřála, sobě utrhla, jen aby malá pisklata nehynula nouzí. Večer všecka unavena usedala na hnízdo, mláďata zahřívala a s nimi se mazlila. Vrabčata tulila se k matce a když povyrostla a mateřskou péčí a námahou pozorovala, hory doly, jak budou, až vyrostou, vděčna slibovala. Vrabčice potom s obrozenou obětivostí pro mladé trpěla a se namáhala.

Dorostli vrabčáci, vylétali, potravu sami hledat se naučili. Nastojte, tu nezbeda kluk kamenem uhodil vrabčici; křídlo jí zranil, nemohla ubohá létati, nemohla potravu hledati. V té bídě volala na mladé: „Děti, mám hlad.“

Volala marně, vrabčáci od matky všickni raději dál než blíž.

„Děti, děti, co jsem se pro vás nastarala,“ volala s výčitkou, a volala marně znova a znova.

Tu vrabčice jiná, starší se jí ujala, ze svého mála ubohou od hladu zachránila a na konec smutnou jí zkušenu pověděla:

„Snaze jedna vrabčice uživí devět vrabčat, než devět vrabčat vrabčici jednu.“

„Smutná, přesmutná pravda,“ nešťastná smutně souhlasila.

Drozd a kukačka.

I.

Drozd se usadil se svou družkou v husté mladé doubravině, kde kukačka bývala častým hostem, pochutnávajíc si na tučných housenkách, jež plemenily se na snětích dubových. Drozd chutě dal se do práce a stavěl své přemělé hnízdo, brzy mech s prstí a se zetlelým pařezem snášeje a slepuje, brzy stavbu v pěkné kulaté hnízdo jako mísu vykružuje a nohama i zobákem

i oblým volátkem urovnáváje a vyhlazuje. Divávala se na to pracné dílo kukačka. Dívala se, až jí nedalo a posměšně oslovila drozda: „Ubožáku,“ vece, „že se ti chce tak se trudití a lopotiti — nač to děláš, nač?“

„Ty se tážeš, nač?“ divil se drozd. „Což nevidíš, že si stavím příbytek, domov, sladký domov sobě i své rodině!“

„Tak, tak!“ smála se kukačka. „Domov, domov! Ale to jsme my kukačky chytřejší: o rodinu se starati přenecháme jiným a nač potom vázati se na bídné jediné místečko? Jeť domov všude, kde se dobře daří.“

„Znáš ty řeči!“ drozd na to rozhodně. „Ale slyšal jsem je jakživ jenom od světoběžných pobudů a zlodějů všelijakých; pořádný pták každý k svému hnízdu táhne.“

II.

Po čase drozdí krmili čtvero pěkných mladátek holátek. Léтали staří, lovili, honili bez oddechu. Ba sami sobě od úst utrhli, jen aby maličké neměly hladu. I posmívala se zase kukačka drozdův mateřské péči.

„To bych tak věděla — pro děti takovou starost.“

„I ráda bys se starala,“ zpíval jí odvetou vesele drozd, „jen kdybys věděla, jaká z té starosti o děti pře-sládká, vznešená radost.“

Kukačka nestaví hnízda, nýbrž vajíčka po jednom do hnízd menších ptáčků, jako strnádů a jiných pokradmu nosí i vynesedí i vykrmití dává.

Vrána a skřivánek.

Podál vrány krákory slídící v bahně po žabách a hlístech vzletl z brázdy skřivánek a třepetaje radostně křídlo, zpíval a zpíval a přímo vzhůru se nesl, až

ztratil se v oblacích a jen jásavý jeho zpěv dolů do široka, do daleka dopadal, jakoby stříbrných a zlatých perliček sypal.

Hleděla tupě za ním dlouho napasená vrána, kroutic hlavou. Když ptáček dozpíval a jako střela střemhlav dolů se pustil: „No, no,“ vece vrána, „vždyť si myslím: ještě sražíš hlavu! Proč se pouštíš pro nic za nic do závratné výše a k tomu do prázdna! A ještě létaje zpívá! Tuhle u kaluže plné hlístů by se jinak zpívalo!“

„Zpívá u kaluže?“ zarazil se skřivánek. „Vráno, kalem a bahnem se brodíš a neumíš než na břich myslet a hladově krákorati a tak ani netušíš — a vzletl znova skřivánek a odpověď svou dozpíval — netušíš, jak srdečko zpěvně touží od hroudy zemské k oblakům výš, výš, jak tam krásnější písně v něm pučí, jak se to jásá, jak je tam volno, blaze, námahy necítíš — ó blaze, blaze Tvůrci, Bohu blíž!“

Slavík a orel.

Slaviček, malý ptáček, zpíval v kvetoucí lípě tak milo, až i orel král slyše jej snížil svůj oblačný let a kouzelným zvukům ptáčka zpěváčka naslouchal. A když slavík dozpíval, orel královským slovem k němu promlouval:

„Rei mi, droboto nepatrná postavou i rouchem, kde jsi své čarovné umění vzal?“

„Sám Tvůrce mi je dal; abych jím hlásal slávu boží!“ odvětil slavík prostě a rozhodně.

„Nevěřím!“ orel tvrdě na to. „Proč že by byl zrovna tobě malému tak velký úkol dal? Je nás velkých dost!“

„Nevím!“ slaviček vece. „Ale od svých starších jsem slyšával, že Pánu Bohu jest nejmilejší chvála z úst malého a chudého. Velcí mívají prý často srdce citu i Boha prázdné.“

Mladý slavíček.

Mladý slavík spatřiv poprvé hejno stehlíků, byl všecek u vytržení nad jejich krásnými barvami a vida svůj popelavý kabátek tak prostý a chudý, všecek zarmoucená povídá k staré: „Mamičko, jen pohledte, jací jsme my chudšasové proti těmto vyšnořeným panáčkům!“

„Vyčkej s bédováním, až co od nich uslyšíš!“ počouvala stará chladně.

Za chvíli dali se stehlíci do svého jednotvárného, nemělého tikání a cikání.

A mladý slavíček vzletl hned hrdě výš a radostně zajásal dik Tvůrci za to, čím jej obdařil.

Strnádcí a masojed.

Pokojní strnádcí sešli se náhodou s dravým masojedem a při své dobrotě spřátelili se s dravčíkem tak, že začali na témž keři stavěti hnízdo. Tu však náhle necíta masojed napichal po svém katanském zvyku na trní celý výběr živého hmyzu: chroustů, chrobáků, střevlíků, včel, čmeláků. Ubohý hmyz přehrozně se trápě hýbal nohama i křídly, jak by úpěl o smilování.

Spatřili to strnádcí. Zaražení hleděli na ubohá zvířátka.

„Co se díváte?“ smál se masojed drsně. „Tak se u nás pamatuje na zadní kola!“

„Tak? Ale, ale — tak necitelně!“ strnádi cvrlikali útrpně.

„Hi, chi,“ — chechtal se masojed drsně, „máte jiné názory!“

„Vidím, vidím — chvála Bohu!“ děkoval si strnad. „A nejen jiné názory, ale jiné mravy, jiné srdce: a to vše nutí nás hledati i jiných přátel.“ A už letěli strnádcí, letěli navždy od zlého druha.

Vlaštovičky a vrabčik.

Přítulné vlaštovičky stavěly si hnízdo nad samým oknem doškové chalupy.

„Jen stavte,“ poškleboval se vrabčik, „hospodáři tak na ráně! Až dostavíte, sázím hlavu, že vám šelma sedlák hnízdo spíchne, jako mně loni tamhle na hrušni.“

„Nebojme se,“ vlaštovičky šveholily přívětivě, „žijef náš rod s rodem lidí od jakživa v přátelství; neškodíme sobě!“

„Vždyť já také jakživ před sedlákem vody nezkalil!“ hájil se vrabec.

„Vody nekalíš, máš pravdu,“ svědčila vlaštovička stará, „ale já se pamatuju,“ pokračovala, „že to hnízdo loni spíchl tobě náš hospodář, až jsi mu byl se svým rodem sezobal první nejsladčí třešně v sadě a první nejzdařilejší zrna v pšenici.“

Slavík a vrabci.

Slavík usadil se v máji na keři v koutě zahrady a zpíval a zpíval, milo bylo poslouchati. Jenže rozpustili vrabci ze sousedstva zle mu svým čimčará krásné jeho melodie kazili.

Jednou zase slavík kloktal zvučnou píseň svou, a vrabci zase čimčarali, a hospodář s hospodyní vcházeli právě do zahrady.

„Slyšíš,“ hospodyně vece k muži, „jak tu ten malý tvor hlásá slávu boží, že až k srdci zaléhá?“

„Slyšíš, slyšíš,“ volali hned na slavíka vrabci, „jak tě hospodyně chválí? Ale to je všecko proto, že my tuhle tebe celým sborem doprovázíme, a když už ty nemůžeš, že to vezmem sami, aby nenastalo přerušení.“

„Pěkně, pěkně, milo poslouchati,“ hospodář přisvědčil hospodyni, „jenom kdyby mu to darebáci vrabci nekazili; poškrtil je!“

„Terrentete!“ oddychl si starý vrabčik za celé své pokolení...

Vrabci hrdinové.

Vrabci na libém slunci jarním v podeschlém bezu u stodoly bezstarostně se vyhřívali; lenošili a rozpustile na každého pokřikovali. V tom zakejhá výstražně stará husa: „Luňák letí!“

„Čert, čert!“ vrabci tlumeně na to, strachu plné dušičky. A kde který, zbaběle zmizeli v děrách pod střechou a kam který mohl.

Za to mírné vlaštovičky, hledající pilně svého chleba v povětří, udatně hned a statečným útokem na vetřelce se odvážíly a jej zahaly.

Vrabci, když viděli ze svých děr, že je po strachu, teprve se osvědčili hrdinami.

„Terrentete, terrentete — kde je, kde je?“ volali bojovně těkající kolem stavení.

Vlaštovičky však vracející se z útoku, ani si jich nevšimaly, a stará husa na dvoře se chechtala, až se všecka třásla.

Strnad a červenka.

Strnádek zhrívající se a cvrlikající vesele na křovině podle lesní houštiny spatřil červenku šukalku, jež právě z temna houští přihopkovala až na samý kraj, ale dál jakoby se neosmělila.

„I panenka červená, jen dál, jen dál!“ zval žlutý štěbota. „A že se ti tak chce v tom smutném temnu celý

život trávit? — Ó, kdybys věděla, jak se to jinak žije, vesele a blaze, na božím jase!“

„Vím to, vím!“ cikala v odpověď červenka něžně. „Dovedu já tím více oceniti váš život v radosti a jase, čím více ze svého smutného temna naň hledívám! Ale někdo musí zrovna do míst temna a smutku, aby bylo smutku míň... A nás blaží v samotě naší sám ten úkol, ježž nám Tvůrce vykázal.“

Ptáček a včeličky.

Ptáček sedící v kvetoucím bílém jeteli, pozoroval včelky, jež pilně s medynky na medynku po sladké šťávě poletovaly a vesele bzučely.

„Včeličky,“ zašveholil tu najednou ptáček, „rcete mi, proč vy, včelky, za letu stále tak vesele si zpíváte? My ptáci zpěváci, letíme-li, kromě málokterých bratrů, raději mlčíváme!“

„Což, ptáčku, nevidíš,“ ozvala se včelka na nejbližším květu, „že my včely poletující pospícháme stále s chleba na chléb a s chleba na chléb? Jak bychom tedy mohly tak hojné požeňání boží přijímati jinak, než že celou cestou jásáme Hospodinu dík a chválu!“

Včela a jepice.

Za krásného letního dne včela dlouhým letem i tíhou hojné pastvy medu přetížená a všecka bez sebe, snesla se k zemi; dopadla na pokraj lávky přes mlýnský potok — hnedle, hnedle byla by spadla do vody a snad v té pili za svým chlebem byla by utonula.

Když si oddechla, rozhlíží se a co vidí: Hlouček jepic hraje nad vodou: nahoru, zas dolů, družka družku na plano honí, a nemá ten marný rej kraje ani konce.

„Bože,“ vzdychla pracovitá včela, „tak krásné časy nebe dává a ty tu tak Pánu Bohu den ukrádají! — Hej, kamarádky,“ už se nezdržela, „co pak vy nic nemáte na práci?“

„My práci? Ha, hí, chí, sí —“ smály se líně jepice. „Co s prací? Takové časy, slunce hřeje a svítí, voda chladí: to bychom věděly trmáceti se světem a polití se a k tomu ještě pro někoho! Nebuď bloudem: pojd' a užij světa s námi!“

„Kamarádky, je víc dní za horami!“ kroutila vážně hlavou včela. „Jak pak bude s chlebem, až studené mrazy slunce zahalí?“

„Nějak bylo, nějak bude — nepotřebujeme kazatelů!“ durdily se brzy jepice a nahoru, zas dolů létaly a vrnily zas dál a zase bez konce.

„Zahálčivé pokolení!“ zatoužila včela, „tato radost hříšná nemůže mítí trvání!“

Sebravší zatím síly odletěla.

Ráno — aj, na lávce i na břehu mrtvých jepic leží, jak by nasypal, druhé voda vzala... Měla pravdu včela: „Hříšná radost netrvává!“

Mouchy a včela.

Mouchy vyslídily poloplné koryto po vepřích. I svolaly družka družku a pochutnávaly si a vrnily a vrnčely — samá rozkoš.

„Pojd' s námi, sestro!“ zvaly včelu tudy letící.

Včela jen se poohledla, zavrtěla skromně hlavou a sedala počal na kvetoucí hluchavku a její prostá kvítka bedlivě prohledávala a sladkou šťávu pracně sbírala.

„Není-li bloud!“ posmívaly se jí mouchy.

„Nežli s námi u plných mís, raději se po všelijakých kopřivách honí a zvoní: aby jich slétala do set, nežli zví, tak kapku po kapce, že něco jedla!“

„Ach, ano, kapku po kapce, a pracně medu se dobývá a hledá,“ vážně přisvědčovala dále letící včela, „ke korytům plným snáze se sedá!“

Včely.

Roj včel, bydlící v belivém pařezu, napaden byl medvědem. Šelma cítící med útokem vzala vetchou včelku skrýš a lámala a drtila pařez, až třísky lítaly.

Ale hrdinské včelky osypaly se hned na útočníka, a jedna zvláště odvážná vrhla se udatně na nechráněný čenich a mžikem vrazila do něho ostré žihadlo. Medvěd zařval palčivou bolestí a včelku tlapou sraziv s nosu, zbaběle hned utíkal.

Ale ubohá včelka smrtelně jsouc raněna, bez selky padla k zemi; a úpic a kvílíc bolestně se svíjela. Našly ji tak hnedle družky. Prohlížely raněnou a nařikaly, Tu probrala se z mrákot raněná. „Ach — bzučí trhaně — slyším nárek — — snad otčina naše — — — vrahu — — — padla?“

„Otčina naše zachráněna! — Ale ty, ty — — tvůj život — — —“

„Dala jsem jej za otčinu — dala — ráda — ráda!“ včelička slabě bzučíc umírala.

Čmeláci a včely.

Pohodlní čmeláci, mající své ledabylé hnízdo v trávě blízko včelína, viděli, jak jednou přišel hospodář a včelán: vybral krásné plásty medu. „Vida, to mají teď ze svého věčného spěchu a potu!“ Spokojeně bručeli si čmeláci.

„Dobře, že my jsme moudřejší!“ jeden starý čmelák vedl slovo napřed.

„Dobře, že jsme se nestarali, než tak ze dne na den!“
jiný na to.

„Dobře, že jsme si raději pohověli!“

„Dobře, že jsme se nedřeli na někoho!“

„Dobře, dobře, dobře —“ pochvalovali se čmeláci druh přes druhá. A dělali-li před tím málo, nedělali potom skoro nic.

Včely s obnovenou pilností i vytrvalostí hned sháněly nové zásoby.

Přešlo léto, začínala se zima. Včely, ač daly hojně hospodáři, samy zase také hojně zásob měly a tak bezstarostně na zimu se připravovaly, čmeláci — prázdnou v buňkách, prázdnou v bříše, pozdě zmoudřeli a litovali: „Skoda, že jsme nejednali jako včely!“

Motýl a včela.

Včelička vesele bzučíc zapadla za motýlem na velký květ slunečnice.

„Včelko,“ začal tu k ní motýl, „řikávají o vás včelách, že jste jenom samá práce a práce — a já — kdy vás kde kterou potkám, slyším, že si jen zpíváte a plešáte.“

„Zpíváme a radujeme se právě proto, že stále pracujeme, neboť práce dodává pravé radosti života a radost života zas dodává nové chuti k práci!“

Můra a mušky svatojanské.

Velká pestrá můra, s večerem všecka oživlá, čile rejčila po tmě po květinách a pochutnávala si na vonných šfavách.

Aj tu z trávy zrovna pod ní vzletne svatojanská muška a hned druhá, třetí — míhají se jako živé jiskry, trousíce jas po trávě a po květinách.

Můra světlem podrážděná hned všecka zlostí se třásla. „Netopýr vás —!“ hartusila. „Lucerny těkavé, ni v noci to pokoje nedá!“

„Roznášíme světlo vděk všem tvorům dobré vůle!“ bájily se světlušky. „Lají světlu jenom sovy, netopýři a vy můry, duše bludné, ale všickni lajete marně!“

Dva mravenci.

Dva mravenci, starý a mladý, pospíchali každý s těžkým břemenem pro společné zásoby, po uhlazené mravenčí pěšince v trávě při souvoze. Červnové slunce pražilo, cesta byla daleká, břímě těžké; malí dělníčkové sotva že se tak vlekli, vlekli...

Na výslunné stráni při úvoze veselou si zatím hudl cvrček a nad úvozem na křovině veselou si zpíval ptáček.

„Vidíš, vidíš!“ oslovil tu odpočívaje mladší mravec druhá. „Přece to na tom světě není v pořádku! Jak my se tu moříme a potíme a staráme, a ti tu samé veselí, nevědí ani, co je práce a starost.“

„Pravdu máš!“ pokyvoval starší. „Dokud je ruka Páně otevřena, nevědí, co jest starost — za to však, věř, přicházívá potom na ně žalost, od které nás chrání právě naše namáhání a naše starost. Přesvědčíš se!“

A už starší mraveneček zase dále vlekl svůj ranec, a mladší tiše chvátal za ním, ale těm slovům staršího nechtěl přece rozuměti.

Minulo léto, přišly první mrazy. Pěkně se sedělo v teplém mraveništi při hojných úsporách. Když jednou vyskočilo sluníčko, starší mravec vyhledal druhá a vyvedl ho zase do souvozu. Na trávě tam ležel cvrček ztuhlý, nohy vzhůru: zhybnul zimou a hladu. Na křovině zase seděl ptáček, ale už vesele nezpíval, jen smutně cvrlikal, jak těžko, těžko je se lou-

čítí s domovinou a vydávati se na dalekou, nebezpečnou cestu do ciziny... Ale není pomoci: nemá úspor ani přístřeší, musí, musí, aby nezhylnul hladý...

Tu již mladý mravenec staršímu porozuměl.

Chrobák a zlatohlávek.

Chrobáka a zlatohlávka srazila větrná bouře k zemi na jediné místo. Okamžik stál každý jako omráčen, když pak se vzpamatovali, zvědavě hleděli na sebe.

„Tys to, bratře?“ pravil první zlatohlávek. „Je to dnes boží dopuštění, vid' že?“

„Je, je!“ souhlasil chrobák. „Není možná ani přeletnouti tak daleko, aby se našlo někde něco na zub!“ stěžoval.

„Máš snad hlad?“

„A jaký! Od včera jsem neměl v ústech, co by do oka padlo.“

„To u nás ještě není tak zle! Počkejme chvíli, až nejprudší víchř ulehne a půjdeš se mnou a u nás se najíš dobře a dost!“ soucitně nabízel pohostinský zlatohlávek.

Zaradoval se chrobák, a už se mu dělaly v ústech sliny.

Zatím co tak seděli a čekali, vyprávěl zlatohlávek, že bydlí kdesi v zahradě a co tam mají rozkvetlých růží i všelijakých jiných vzácných bylin a květin dost a dost. Ale v tom už zase utichala bouře, a slunečko vyskakovalo.

„Honem, bratře, honem, nyní za mnou!“ přerušil zlatohlávek povídání, nazvedl krovky, napjal křídla a vrrn, oba brouci letěli. Bedlivě sledoval chrobák bratrského hostitele a než se nadál, sedal za ním do rozkvetlé růže. A sednuv čekal, kam jej povede hostitel dále, leč zlatohlávek, aby hosti chuti dodal, počal hrýztí jemně voňavé korunní lístky a tyčinky na růží.

„Co to děláš?“ udiveně ptal se chrobák.

„No, svačím! Nic se neostýchej, do toho!“

„Já do tohoto — takové prázdné býlí — A jaký to tu máš zápach, mne až z toho skoro hlava bolí —!“

„Růže — býlí, růžová vůně — zápach — svět to neslyšel!“ uražen a překvapen bral slova na pochyby zlatohlávek. Chrobák rozmrzen už se ani po něm neohlédl, zvedl zase krovky, napjal křídla a vrrn! — Několik kroků dál zase sedal — na hromadu, záleže, kde míchal zahradník s prstí těžký hnůj...

„To jsou časy“ — chvátil si po chvíli, vystrkuje z hromady hlavu — „jiné časy nežli v růžích!“ A už zase celý zmizel v jiné hroudě.

Pavouk a moucha.

Hladový pavouk povylezl z koufa pavučiny a lálal svůdně mouchu: „Pojď, zlatá muško, pojď se pečovat, jakou jsem právě dotkal síť jemnou; je-li libo, můžeš se na ní i houpati! Nevidíš, jak každá nitka hraje duhovými barvami?“

„Nevidím, umělý tkalče, nevidím,“ moucha s lícenou upřímností na to, „nevidím nic než tvé stále hladové břicho.“

Komár a ropucha.

Veliký komár houpající se a vyhřávající při slunce západu nad potokem spatřil ropuchu, jež právě vylézala z díry v břehu na večerní lup.

Bachna baňatá sotva přendávala nohy, jen že tak ležla, ležla. Komár mohl na ní oči nechat, nevěda má-li se smáti či přetloustlého netvora litovati.

„No, vždycky jsem si myslíval,“ brumlal konečně k sobě, „jak by bylo pro mne lépe také trochu té tloušťky, ale než takovým bídákem býti, sotva se to vleče —! Ne, to raději holé klouby.“

Ropucha slyšíc nad sebou brumlati, pozvedla hlavu a vidouc suchánka komára, dívá se naň, dívá —, neví teď ona, má-li se smáti či ubožáka vyzáblého litovati. Konec konců hovoří si z ticha:

„No, vždycky jsem si myslila, jak by bylo pro mne lépe bez toho nepoddajného břicha, ale než takovýmhle bídáčkem býti, kost a kůže! Aby to svázal, by zůstaly klouby pohromadě! Ne, ne, to raději se s milým bříškem trpělivě vléci!“

Kapři.

Potkal kapr kapra, lenoch lenocha; jen se tak váleli a váleli v bahnitém zákoutí rybníka. A co ony si ty němé ryby povídaly!

„Jak je, bratře?“ vece první líně.

„E, je — není!“ druhý na to ještě líněji.

„Není červů?“ zase první.

„Červi — copak červi!“ nutil se k odpovědi druhý, „ale štiky! Štiky honí, není kdy ani si poležeti, ba, leckdy ani v pokoji se najísti.“

„Štiky, štiky!“ kýval kapr první. „Jsme my už tak, ne a ne se tuze hýbatí! Ale, bratře,“ hovořil zdlouha, „byl jsem kdysi ve vodách, všeho byla hojnost, ani štíhle*) nám vody nezkalilo, jen jsme jedli, hověli si, leželi a zase jedli, zase hověli si, zase leželi. A víš, co nám to věčné ležení přineslo? Mech na nás rostl a my zapomněli skoro plovati, ba, byli bychom zapomněli i jísti — jen štiky nás ještě spravily. A tak já jsem skoro rád, bratře, že nám zde štiky nedají od dobrých časů stonati!“

*) štíhle = mladá štika.

Tuřín a zelí.

„Sestro, když se tak na tu tvou velkou hlavu a na tělo hubené dívám, pokaždě tě lituju!“ tuřín pravil uštěpačně k hlávce zelné.

„Tak? A já zas dávno litovala tebe,“ zelí klidně na to, „že pro samé břicho nemohla ti narůstí hlava. Doposavad přece víc než břicho platí ještě ve světě hlava.“

Metlice a netřesk.

Smála se metlice v kyprém drně netřesku, rostoucím na zříceninách holých zdí. To prý by se jí chtělo, stále tak sušiti zuby!

„Nu a vidíš,“ netřesk odvětil spokojeně, „ty hoviš sobě v kypré půdě a nejsi přece a nebudeš než ubídněná metlice; jak lépe — hled jen na mé tučné listy, — pořadovně bydlou svědčí!“

Vstavač.

Na lučině mezi kvítím pyšně vyvstal vstavač: „Kdo z vás, droboty a chudasata, bohatstvím a krásou šatu mi se vyrovná?“

Z bylin sousedících jedny nesměle klonily hlavy, jiné se čepýřily — podle povahy.

„Aha, chuděrky, jste tiché,“ posmíval se vstavač. „Nevíte, na barvu-li či na krásnou látku máte hleděti, jsem já vstavač.“

„Jsi a nemáš marně jména, hrdopýšku vypínavý!“ ujala se slova za všechny povýšená divizna u louky na terase. „Ale než se chlubiš, radím: na pramen své chlouby hled! Z nás ti nikdo nezávidí bohatství, které čerpáš — z bahna!“

Hrách a bodláčí.

„Copak ty tu?“ zahovořil jednou na brázdě hrášek k hrášku, ukazuje na bodláčí na mezi. „Výstrkují jenom bodáky a bodáky, jako by už žádné vážnější starosti v životě nebylo. Chtějí snad na celý svět pouštětí hrázu, či se samy všeho tak bojí?“

Ta řeč zarazila všecko bodláčí. Každý po sobě a druh po druhu znova opravdu se díval, až tu vidouce něžný bezbranný hrách plný požehnané úrody, sebe pak v bidě s ovocem i semenem, ale tělo, údy, hlavu — všecko v samých bodácích, zhrozily se samy sebe.

„A že vy,“ dal se tu do řeči s hrášky bodlák jeden, „takové bohatství plodů máte a na obranu jako my nemyslíte?“

„Máme, právě proto máme,“ hovořily hrášky upřímně, „že na tuto hroznou převrácenost nemyslíme! Pamatuj: kde hlavní sílu obětují na bodáky, tam všecko ostatní krsne a hyne.“

Fazol a jahoda.

Hrdý, popínavý fazol dal se do řeči se skromnou jahodou po zemi se plazící.

„To se ti tak chce, sestro, bídně po zemi se plaziti, k tomu ještě nechávati leckohos po sobě šlapati! Ze mne si vezmi příklad: hlavu hrdě vzhůru!“

„Nechci, bratře; zůstanu při svém! Nežli hlavu pyšně zvedati a o holi a jindy zase holi proti bouřím a větrům se brániti — to raději zůstatí nepatrným a třebas i nechati na sebe někdy šlápnouti.“

Ozimé žito a trní.

Divilo se trní na mezi ozimému žitu, že ze všech sil klíčí a pučí a se zelená, kdy celá příroda před zimou se choulí.

„Žito, žitečko,“ varoval tvrdý trn, „přijde zima, mrazy budou páliť — — — netušíš, co zkusíš!“

„Vím, vím,“ šepotalo žito radostně se vlníc, „ale kdo víc zkusí, víc i dokáže! Mámf já v zimě, když je nejhůř, chrániti od hladu ptactvo nebeské i zvěř, po žních dávám lidstvu hlavní pokrm — chléb... O netušíš, trne, jak je sladko trpěti, můžeš-li prospěti jiným a tak mnohým!“

Kopřiva a len.

Do záhona lnu vtrčela se kopřiva. Libovala si v kypře půdě, hověla si a bujela, až len přerostla, ale tak sebe samu žáru slunce i útokům větru vydala. I chvívala se pak a zmítala sebou netrpělivě, ale marně.

„Věru, nežli zde, stokrát lépe někde v trní!“ zahartusila si jednou za bouře.

„Věřím,“ zašuměl len klidně, „svoji k svému!“

Žito a chmel

Žitné zrno nějak utroušené na záhon chmelnice vzkličilo a rostlo s chmelem zároveň. Za malička byly obě byliny jako sestra se sestrou: dost se při laškujícím větěrku na sebe nakývaly a sebe nalíbaly a spolu si nahrály. Ale míjel čas a každá z bylin začaly zřetelněji ukazovati svou přirozenost a od sebe se vzdalovati a sobě se odcizovati. Chmel pyšně při kolu vypínal hlavu

vzhůru, k starým známým bylinkám, s nimiž maličký na brázdě seděl, záhy se ani neznal, žito skromně a zvolna se metalo a připravovalo se na boží požehnaní chleba v prostém klase.

Jednou za větru chmel přece sklonil pyšnou hlavu a počal na skromné žito pohrdavě: „Aj, žito, žitečko — ty pořád ještě taková chudá chudinka? Viz, kam až já jsem se nad všechny vás povznesl!“

„Vidím,“ žito na to vážně, „jen že kdyby pýchá tvá ti dala prohlédnouti, viděl bys, že vlastní silou nepovznesl jsi se ani na píď: kde jsi dnes, tam tebe — dřevěný kůl dotlačil.“

Hadinec a klas.

Vysmíval se tvrdý hadinec žitnému klasu, že se smiloval nad bídnou bídnou, svlačcem plazivým, pozvednuv jej z prachu země: Nyní prý bude na něm stále viset, a ke všemu ještě jak se teď hned bohatými květy chlubí! „Eh, bídě pomáhati — co je z toho?“ končil tvrdě hadinec a zamával po větru pichlavými údy na všechny strany.

„Z toho? Dvoji štěstí!“ rozhodně a něžně šelestil klas. „Jedno toho, komu pomáháme, druhé naše, že pomoci můžeme!“

Růže a šípek

V zahradě v tučné půdě na záhoně hověla si růže, u zahrady za plotem v hloží a kamení krušně obhajoval život šípek. Nadešel máj, i rozvíjela růže a rozvíjel šípek. Pyšná růže obsypala se hned velkými plnými poupaty, a hnedle rděl se na svěžím keři první bohatý purpurový květ a hnedle rděl druhý, třetí — všechny plné pyšně

nádhery a vůně, až sama růže samolibě po sobě se divala, a květiny kolem divily se, žasly, záviděly, některé i kořily se skromně nevidané kráse; jenom prostý šípek, osypaný zatím také svým květem, ale chudým a drobným, nedivil se, nekořil, jen chvílemi nedůvěřivě s větrem se pohnul a zažehral na marnivost.

Neušlo to růži. „Proč tak škudlíš na šatě?“ začala naň sama pichlavě. „Jel máj jenom jednou v roce!“

„Pravda!“ vece šípek. „Ale já krušněji než ty žití vyvdělám, nemohu tedy tak lehko na parádu vyhazovat. A krom toho — počal vážněji — rozplýtvati všecko z mládí na marnou pýchu — nevím, nevím, růže! Sluší, věř, pamatovati na zadní kola!“

„Staré káry!“ smála se opovržlivě růže. „Máj jest jen jednou v roce!“

Ale minul máj, a skromný šípek zarděl se znova, ozdobil se hojným sličným plodem, na růži jen zeschlé, zčernalé stopky zbyly po nádherném, růžovém hávu, jímž královna květin všechny své síly tak před časem promarnila.

Kapradí a borůvky.

Pyšně a bujně počalo se z jara v lese zvedati a rozkládati své parádní listy kapradí, skromně a chudě podal kapradí lísteček po lístečku vystrkovaly omladlé borůvky.

„Co je to tu žebroty!“ zpupně mluvila kapradina ke kapradině, zpozorovavši skromné sousedstvo. „Roztáhnem se a bude po nich, po žebřácích —!“

„I, že bys se chtěla,“ — panský na to druhá:

„Nechte jich drobotin,“ rozhoduje pánovitě třetí, „až my celé bohatství rozložíme, zmizí samy; nebude jich viděti, nebo zajdou závistí...“ Bylo.

Přišel máj první, a borůvky vzkvetly pěknými bíle nachovými zvonečky, jako by vzácných perel do nich

nasel, přiletěly včelky a jásavě bzučíce děkovaly prostícké bylině za sladkou šťávu, již jim zvonky svými podávala. Přišel máj pozdní, a začervenaly se borůvky bohatými hrozny smavých bobulí, přilétali ptáčci, zobali a borůvkám vděčně šveholili; přišly děti ze vsi, smlsaly si na sladoučkém ovoci, napletly si z hroznů kytce, a borůvky jásáním a zpěvem a smíchem a hraním nevinným v samotě jejich potěšily; přišla vdova chudá, občerstvila sobě hladová ústa a sbírala a počítala první hrnek, bude mouka, druhý hrnek, bude sůl, nebude už doma sirotkům hladu, třetí, čtvrtý hrnek — ještě se uschová něco na šat, na zimu...

Kapradiný se zatím roztahaly a parádily... Ale nevšiml se jich ani ptáček, ani děti, ani vdova... ba ani sousedky skromné borůvky. A když ovocem jako borůvky chlubití se nemohly, závistí samy zsinaly, z pých svých to jediné: čpavý zápach vydávající.

Dvě borovice.

Začínalo foukati ze strniště, padalo první nažloutlé listí, chýlilo se k podzimu.

V boru zahovořila borovice k borovici:

„Já když vidím první listí padati, všechna se pokaždé zachvěju. Vzpomenu, že přijde hnedle zima, bude třeba topiti, a tak vidím, vidím, jak přichází člověk, přikládá sekeru ke kořeni, vidím, jak již, již bídně hynu...“

„A já,“ odpovídala borovice druhá, „když vidím první listí padati, všechna pokaždé radostí vzplanu. Vzpomenu, jak bude zima mořiti chudé, bídné, nemocné a tu již vidím, vidím, jak přijdou pro mne — — — Ó, jak jsem šťastna, šťastna, že mohu pomáhati ubohým, třebaš obětující sebe...“

Olše s vrbou a lípa.

Za dlouhého vedra lípa na kopečku žízníc, trpělivě choulila hebký list. Vrba s olší pod kopečkem hověly si zatím nad močálem.

„Vidíš ji tam,“ vece olše k vrbě, „paní vznešenou; chce si seděti vysoko — teď je na suše; dobře na ni! To my světu jinak rozumíme; raděj něčeho užiti! Slyšíš, vzácná paní, nechtěla bys s námi aspoň dnes?“ posměšně pak na lípu se obracela.

„Nechci, nechci!“ lípa rozhodně zašuměla.

„Proč ji zveš! Sama vidíš, jak od jakživa vysoko se nese celý rod její!“ domlouvala pichlavě vrba.

„Nevíte,“ hájila se lípa skromně, „že nám lipám Tvůrce určil dávatí ve vonném květu lidstvu lék a včelám med? A na ten úkol, sestry, nesbírá se síla v močálech. Kamením se prolamujeme, musíme mnoho strádati, ale nepřestaneme nikdy toužiti vzhůru, odkud přináší občerstvení čistá nebeská rosa.“

Štěpy a starý strom.

Bujné mladé štěpy na sadě laškující s větérkem, na májovém slunci rozvázaly a zapomenuly se tak, že se i posmívati začaly jabloni staré, jak jest shrbená a proschlá a vrásčitá i všechna škaredá.

„Bývala jsem jako vy,“ zašuměla jabloň stařena mírně, jako vy mladá a krásná i jako vy bujná a prostoreká — a přijde čas, a budete zas vy jako jsem dnes já.“

Olše a pomněnky.

Mluvila kdys olše u potoka v louce k pomněnkám, břeh potoka pod ní ozdobně vroubicím:

„To se vám chce, holky bláhové, takhle se tu tlačí a těsnatí, jako by nebylo na celé louce volného místa dost! Či se tak týráte z lakoty, abyste která víc z potoka pily a z cizilo se přiživovaly?“

„Co je lakota, my kvítkové nevíme!“ šeptaly skromně pomněnky. „K potůčku se tlačíme, abychom mu za dobrodiní, jež od něho ty i my i celá louka máme, osvědčily vděčnost svou a jemu kvítím břehy zdobily; nejsmeť my, jako všelijaké dřevo!“

Jedle a jmelí.

Mladá jedle, tvrdým živobytím v tvrdé půdě i zlými časy všecka přemožena byvši, začala chřádnouti a schnouti.

„Hynu, hynu — pomoc!“ úpívala truchlivě do větru.

Zpozorovavši nouzi jedle, cizopasně jmelí nabídlo hned zákeřnický pomoc. „Hleď, kde už jsem všude pomohlo!“ pravilo ukazujíc na řady starších, mladších stromů, zeleným jmelím hustě propletených. „Chřadly také, a teď pohleď na ně, jak překypují novou svěžestí! Jenom chltí a budeš brzy jako ony!“ dokládalo pokrytecky vážně.

Lichotila nabídka ubohé. Nedávát neštěstí mysliti v čas na zradu.

Umluveno.

Za krátko byla jedle opravdu znova svěží a plná zeleně, jenže nezelenala se jedle, zelenalo se jmelí z ubohé oběti poslední síly vyssávající...

Alé kdo z jiných hříšně tyje, hyne často se svou obětí: tak i jmelí! Udávilo napřed jedli a pak samo uschlo na ni.

Stromy a motýlové.

Pestří motýlové zaletěli na sad i vyhrávali v jasném vzduchu a mámili vlnadými barvami a laškovným letem všecko stromovi. Stromové nedovedli mámení dlouho odolávati. Mladí, staří i štěpové nejvzácnější, radost zahradníková, i divoká pláňata — všecko brzy na motýle kývalo a s nimi hrálo a s nimi se líbalo: jedni, zvláště ti mladí, vášnivě a zrovna slepě, jiní střízlivěji a nejistě, jaké který strom byl povahy. Jenom jabloň stará planá, prolamující se těžko v koutě sadu krušným životem, poznala hned vnađu zlou.

„Vari, plémě zákeřnické!“ zašuměla hrozivě klátic větvemi. „Mámíte svět, nabízíte pastvu očím, abyste celý život zničili: tak zákeřně jen Hřích chodí. Vari, vari!“

Leč neprohledly tak a nedbaly výstrahy stromy ostatní...

Brzy pestří motýlové sami se vytratili, brzy plémě jejich, šeredné housenky, se objevily a hryzaly a žraly...

Brzy stromy v sadě jen holé větve k nebi vzpínaly — svidá jabloň v koutě však svěží zelená a plná jablek spokojeně za požehnání boží děkovala.

Štěp a kůl.

Ke kolu přivázali štěp, jenž do té doby sám sobě jsa ponechán, větrem sem tam býval zmitán, až od toho všecek se zkrivil a vlky vyháněl a tak žalostně divočil i zakrsal.

Ale zajídalo se brzy štěpu z vůli navyklému, že mu kůl hnouti se nedá. I kroutil se všelijak a namáhal svévolně, aby se vymkl z pevného vedení, ale marně. Kůl nepovolil.

„Proč mě tak svíráš a stále držíš?“ vyčítal konečně stromek ostře.

„Abys rostl, jak se patří, a vyspěl svým časem v pořádný strom!“ kůl odvece vážně.

„Tyrane!“ šeptem ulevil si mladý strom potaji. A prudkou zlostí za větru znova se zmitati a kroučiti jal. Ale marno všecko, štěp ještě si kůru odřel a zranil, ale kůl nepovolil. Tu chtěj nechtěj začal si zvykati konečně pevnému vedení. A po čase nereptal již, nekroutil se, a aj, vlky i křiviny zmizely, už nebylo ani třeba kolu, strom stál tu krásný a silný a plný ušlechtilého ovoce.

I přicházeli lidé a hleděli se zálibou na strom i pochvalovali si jej.

„O lidé, mně nechvalte!“ zašumělo v listech. „Býti po mém, nebyl bych než bídným zákrskem! Od toho zachránil mě — kůl, jenž z mlada pevně vedl mě vzhůru, mladické mé zvůli nikdy v ničem nepovoliv.“

Peň a větve.

Nespokojenost posedla kdys větve stromu, že prý musí samy ovoce vydávati a celou tíhu ve dne v noci nésti a při tom při všem se spokojovali, co jim peň od kořenů milostivě dodá.

Jak prý by se jim snáze žilo o sobě!

A sotva kořenové zaslechli reptání, počali reptati také! Proč a nač oni prý mají ve věčné tmě a černé zemi sháněti a starati se, aby větve na slunci pyšniti se mohly hebkým listem, bohatým květem i sladkým ovocem?

„A co bych měl říkati já?“ peň klidně a vážně hleděl spe: skončiti — „vám kořenům dodávati síly od větví a vám větviám od kořenů a při tom při všem všechny pohromadě udržeti!“

Bylo chvíli ticho, ale mír nenastal, až chudl celý strom.

I přišel z jara sadař, odřezal větve a kořeny nakažené: mohli pak hned každý jen o sebe se starati...

Bídní a života neschopni, bez pomoci vzájemné, zhybnuli kořenové, zhybnuly i větve.

Veverka a ořech.

Veveřice, mlsná záškodnice, přišla v podletí do sadu zvidat, zraje-li už ovoce.

Stanula před rozložitým ořechem a vidouc jej plody obalený, úlisně zvolala:

„Strome krásný! Ani nevíš, jak tě ráda vidím.“

„Ale ty bys mohla věděti — ořech krátce — jak já tebe nerad!“

Pták v kleci a člověk.

Ptáček, jemuž vzali svobodu, bez ustání v uzkostlivém chvatu skákal v kleci s bidélka na bidélko a zase touž cestou s bidélka na bidélko.

Pozoroval jej tak hodnou chvíli člověk, jeden z pohodlných.

„Hloupý ptáku,“ vece člověk, „že si nedáš pokoje! Já býti na tvém místě, celý den bych pěkně pohodlně seděl.“

„Bídný tvore,“ zarazil se ptáček, „býti já na tvém místě, v svobodě a s takovými dary ducha i těla, já neseseděl bych marně ani okamžik, jen stále výš a výš bych se nesl!“

Stařec a ptáčata.

Stařeček na slunci se zhrívající viděl, jak lýtý krahuj uchvátil ptáka konipasa od hnízda, v němž pískaio pět.

hladových holátek. Zzelelo se člověku sirot. „Umřel tatíček chlebiček,“ pravil si vida, že stará sama celého hnízda písklat neuziví. I unil si staroch, že bude sám ke hnízdu v terase nad mlýnským potokem docházeti a sirotky ptáčky přikrmovati drobtý. Leč chyba — písklata hloupoučká z ruky nebrala. Sedl stařec smuten podál. Mláďata hladem pískala a křičela.

„A hle! Tu najednou doletují ke hnízdu ptáci cizí, párek jiných konipasů, a krmí a krmí sirotky ptáčky jako své vlastní.“

„Aj, ptáci dobří,“ zaradoval se stařeček, „co že vy, nemá tváři, staráte se o cizí děti?“

„Což vy lidé,“ cvrlikali ptáci udiveně, „vy byste tak nejednali?“

Děvče a ptáček.

Bylo podletí. Pod košatou lipou sedělo si děvčátko, sedělo a zpívalo a z kvítí polního vínek si vilo. Zaletěl do lípy slavíček ptáček, ptáček zpěváček, ale nezaspíval, nešveholil, jen ticho sem tam po stromu šukal, ze snětí hmyz obíral, chvílemi smutně jen zatíkal.

„Ptáčku, zpěváčku — diví se dívka — pověz mi přec, kam se vám ptáčkům poděly všecky ty písně — což není vám najednou svět krásný dost?“

„Svět stejně krásný, ba, dnes i pln je božího požehnání: ale nám náš přišel čas... A věz, robě, že přijde i tvůj, kdy přestaneš zpívat... Jest věčný zákon: Přijde čas, a umlkne všecken tvorů hlas, ale věčně zní jen — slova boží.“

Lenoch a mouchy.

Lenocha, jenž od nejpilnější práce ve žních utekl před božím sluníčkem do stínu košatého stromu a tam

v měkké trávě si hově, Pánu Bohu dne ukrádal, brzy sobě vyhledaly mouchy a vrnice a mrnice mu kolem uší a štipající a kousající po tvářích, po rukou, zle jej trápily a zlobily.

Ubohý lenoch musil stále se obáněti a po drobných zvírátkách rukama šermovati, až rozezlen jsa vyskočil a zvolal: „Rád bych věděl, proč a nač je přece tahle havěť na světě.“

„Proto a na to,“ zavrněly mu mouchy zase uštěpačně do oší: „hýbáme všim, co se nechce hýbat samo, aby leností neshnilo.“

Ptáčník a ptáček.

Na ptáčníkovi zle se plnila pravda: Kdo ptačí, ať nesnídá ani nesvačí a ještě mu výdělek nepostačí. Za ubohých ptáčků zpěváčků svobodu kupovati si chleba —. Měl bídy dost, a z bídy byly sváry a křiky a spory všelijaké.

Jednou ptáčník zase chytil ptáčka, zavřel jej do klece, ale ptáček ani nepípaje ani se nehýbaje smutně stále na bidélku seděl a stále smutně na ptáčníka hleděl.

„Co pak tak strápeně sedíš?“ promluvil tu na ptáčka čizbář tvrdě: „Jsi tak nešťasten, že nemůžeš na svobodu?“

„Což já — zatíkal ptáček — já vím, že nemohu; ale, když tvůj život vidím, je mi více líto tebe, že ty moha lepší voliti, sám nechceš!“

Mládenec a strom v zimě.

Všiml si mládenec stromu za nejtuzších mrazů tříkrálových, že nalité má již pupeny a v nich i zárodky listů a poupat. I podivil se tomu rozum mladý.

„Strome,“ vece, „není možná! Snad nemyslíš už na květ, už v těchto zlých časech? Pozor jen, aby tě mrazy nespálily!“

„Myslím, duše mladá, myslím a připravuju se už teď nejen na květ, než i na plody. Kdo chce vydati užitek pravý a v čas, musí, věř, v čas připraven býti a musí i mnoho přetrpěti! A nějaký ten mráz a nějaká ta bouře ještě síly tuží, jen nedati se jim v šanc svévolně a bez potřeby!“

Dívka a keř trnový.

Pozastavila se dívka nad keřem trnovým, jenž bělo-skvoucím květem byl osypán, takže pro samou bělost nebylo ani viděti tmavých snětí a pučících zelených lupenů.

„Aj, bylina z nejhudších a nejprostších!“ dí sama sobě dívka pohnuta. „Trnité její haluzi prozrazuje trnitý i život; tak tu u cesty a v samém kamení a kamení, a přece takí hojný a tak čistý, bílý zdobí ji květ!“

„Dívko, duše krásná,“ trn promluvil vřele, „až poznáš svět a život v něm, přesvědčíš se — a snad na sobě samé — že bělostná nevinnost zdobívá nejvíce duše prosté a trpící.“

Výrostek a trnka.

Kluk svévola rozběhl se na trnku pod mezí a trhal zbůhdarma a zabazoval trpké plody. Nastojte! Najednou vzkřikl, a již mu krev kapala z poraněného ukazováčku; bylť se píchl o trn.

„Bídné dřevo!“ osopil se výrostek a kamenem mstivě do keře uhodil.

„Samý špíchál je to,“ vedl si dál zlostně, „na všechny strany —! Nedivil bych se, kdyby to chránilo sladkých jablek, ale mítí tak bídný plod — trnku —!“

„Vidíš, vidíš!“ keř zastenal vážně. „Bídné dřevo, bídný plod — a neobstojí bez ostré zbraně před tebou, člověkem!“

Mladý člověk a mladý strom.

Mladý člověk odpočíval ve stínu mladého stromu. Jará krev hrála člověku v žilách, jaré myšlenky v hlavě, svěží stál tu nad ním strom, plný svěžího květu v prvním puku.

„Bože,“ zaplesal mladík, zahleděv se na strom, „jak velký Tvůj dar jest krásné mládí!“

V tom, aj, zašustlo cosi v koruně, a první nažloutlý list zvolna padal k zemi.

„Ach, už svadlý list — z nejsvěžejšího zelena?“ divil se mladík. „Co to, mladý strome?“

„Má první vzpomínka na stáří a na smrt!“ dřevo poučilo člověka.

Mladík a leknínové.

Nad jezerem hoch si seděl, na stříbrných vlnách houpaly se plné květy leknínové.

Zatoužilo jaré srdce, samo květ, po bělostné květu zdobě. Honem do vody hoch, zvolna krok a krok — ale čím dál, aj, podkasaná noha víc se v bahno boří, voda víc se kalí.

Mládec stane, dál se neodvází...

„Divná bylino! V kalu hledáš živobyť, k bahnu kořenem jsi připoutána na život celý, a přece tvé květy plné — padlý sníh a ryzí zlato!“

„Duše mladá, duše krásná!“ lekníny plny lásky šeptaly a kývaly. „Z babna života vzepni se i ty vši duši vzhůru, na hladinu čistou, do světla jasu. Kal je nízko... Tak neublíží a ty zachováš i svůj květ, srdce, padlý snih a ryzí zlato.“

Špačci a lidé.

Hejno špačků jako hustý mrak zapadalo v podletí do poloprázdných polí a pochudlých luk a je hromadně, jako když plátno vleče, kus po kuse procházejíce a prohlédávajíce tak se společně živili. Při tom co chvíli zadní před přední předletovali a tak stále poslední s prvními se střídali a o první kořist i o zbytky stejně se dělili.

Pozoroval ten svorný ptáků shon po soustu z pozdálí člověk.

„Hloupí ptáci,“ člověk vece po chvíli více sám k sobě, „proč raději se nerozejdete a nestaráte se každý zvlášť o svůj krk, aby se na každého více dostalo? Jak mohli byste tak mnozí pohromadě se nasytiti; ba, je div, že o skrovný svůj chléb tak se srovnáte!“

„Srovnáme, srovnáme! Srovnáme i najíme se dobře,“ špačci šveholili vesele v odpověď, „neboť že právě společně žijeme a svorně — bojí se nás dravci, ba, štítí se nás i saň zlá — sobectví, jež prý i lidi vyjídá, že od plných mis vstávají hladovi.“

Člověk a strom.

V stinném sadě seděl člověk, seděl a myslil a rozjímal. Vzpomínal na uplynulý život a litoval, co všechno vykonati chtěl a jak málo posud vykonal, jak méně v tom, co vykonal, dobrého a jak mnoho, mnoho zla.

„Ach, jak šťastnější jsi, strome!“ povzdychl si člověk, patře na košatou hrušku před sebou. „Od nejtělejšího mládí neseš se jen a jen k nebesům a neporazí tě ani zuřivě bouře — já, člověk, sám od sebe za den klesám sedmkrát!“

„Buď jako já!“ zašumělo s větví. „Pevně stůj na kořenech života — ctnostech! A zvláště nedej zakrněti srdečníkům: víře, lásce, naději!“

Sosna a dřevorubec.

Dřevorubec, jenž strom za stromem, kácel krásný, nebetýčný les sosnový a tak tou lopotnou prací prostě prostý život den ode dne obhajoval, kdysi všecek unaven při svém díle usedal a odpočíval. Byl právě do byl ze země velký pařez s mnohými a hlubokými kořeny.

„Dal's mi práci!“ pravil prostý člověk dívaje se spokojeně na pařez. „Ale tys měl větší, než jsi tolik a tak mocných kořenů tak hluboko v tvrdou půdu vpravil. Mohl's jich zapustiti půl a půl tak hluboko, a byli bychom měli ty i já polovici práce!“

Aj, tu rozešuměl se hned všecken háj sosen a jedna zvláště vysoká hovořila: „Pohleď na nás vzhůru! Pohleď, jak vysoko vypsely jsme nade všechno sousedstvo. Viz, jak udržely bychom se ve své výši, kdybychom nebyly v čas a s prací celou zapustily kořeny i přiměřeně do hluboka a do široka, jako toužíme do vysoka!“

Zrno pohozené a člověk nevěrec.

Zrno žitné utroušené nějak podle sklepa spadlo do šíje a že bylo dost vlhko, vzkličilo i rostlo, rostlo —

ale rostlo ve tmě! Ach, jak bylo bledé a mdlé bez světla stéblo: jen že se tak po zemi plížilo a potáčelo.

Našel je tak ubohé a bez vlády člověk, člověk nevěrec.

„Ach žito — chlebičku náš! Jsi-li to ty opravdu? Jak's ubohé tu bez světla — slunce!“

„Ach, člověče — pane náš! Ubohé ovšem jsem já bez světla — slunce, ale stokrát ubohý a přeubohý člověk bez Světla — Boha!“

Potůček a kalužina.

Bystrý potůček z vesela si běžel přes čisté oblázky a hrčel a špíchal a pospíchal bez oddechu, bez únavy. Aj, tu v cestě se mu namanula kaluž nehybná, voda smrdutá, plná žab a ještěrek a všelijaké bahenní havěti. Zachvěl se čistý potůček před tou nečistotou a opatrně hybaj stranou! Ještě v čas odbočil oklikou a jsa rád, že vyhnul se zlé společnosti a že ušel nákaze, tím veseleji pak a rychleji pospíchal dále napájet vonného kvítí a trávy zelené.

Ale smrdutá kalužina zčeřila se zlostně a posupně za neunavným potůčkem volala: „Hele ho, bídáčka hladovéhoho! Neví, jaká rozkoš hověti si jako já. Nepřeje si, jen pospíchá a pospíchá — Splouchálek hubený — co má z toho?“

„Z toho právě,“ bránil se potůček mírně, „mám já svou čistou, zdravou vodu, a ty z líné rozkoše své náš — smrduté bahno, plné všelijaké havěti a neřesti. Stojatá voda hnije!“

Kámen a dřevo.

Vysmíval se tvrdý kámen měkkému dřevu, že nepatrnou jiskrou dá se vznítiti a vzplanouti v žár, jenž je třebaš celé stráví.

„Lépe,“ di dřevo, „dröbnou jiskerkou vzplanouti a je-li čestná, byt to i život stálo, — než věčně věkúv studeným zůstati — jako kámen!“

OBSAH:

	Str.
Práce a Čas	7
Zajíc a hlemýžď	9
Bujný bulík	9
Bulík a mladý oř	10
Osel a svět	10
Kůň v tahu a krmný vůl	10
Pes a kočka	11
Dva psi	12
Psí služba	13
Mladý a starý pes	14
Pes a kohout	14
Liška a ježek	14
Liška a červ	15
Dva koně	15
Zajíc a jezevec	16
Zajíc a koza	16
Křeček a myš	17
Pták a myš	18
Drozd a jezevec	18
Pes a kvočna	19
Koroptve a sova	20
Čáp a luňák	21

	Str.
Sova a holub	22
Krocán a husa	22
Slepice a husy	22
Pávice a kvočna	23
Páv a kohout	24
Datel a krahujec	24
Jestřáb a krůta	25
Vlašťovka a vrabec	26
Stáří a mladí	26
Drozd a kukačka	27
Vrána a skřivánek	28
Slavík a orel	29
Mladý slavíček	30
Štrnádci a masojed	30
Vlaštovičky a vrabčák	31
Slavík a vrabci	31
Vrabci hrdinové	32
Štrnad a červenka	32
Ptáček a včeličky	33
Včela a jepice	33
Mouchy a včela	34
Včely	35
Čmeláci a včely	35
Motýl a včela	36
Můra a mušky svatojanské	36
Dva mravenci	37
Chrobák a zlatohlávek	38
Pavouk a moucha	39
Komár a ropucha	39
Kapři	40
Tuřín a zelí	41
Metlice a netřesk	41
Vstavač	41
Hrách a bodláčí	42
Fazol a jahoda	42
Ozimé žito a trní	43

	Str.
Kopřiva a len	43
Žito a chmel	43
Hadinec a klas	44
Růže a šípek	44
Kapradí a borůvky	45
Dvě borovice	46
Olše s vrbou a lípa	47
Štěpy a starý strom	47
Olše a pomněnky	47
Jedle a jmelí	48
Stromy a motýlové	49
Štěp a kůl	49
Peň a větve	50
Veverka a ořech	51
Pták v kleci a člověk	51
Stařec a ptáčata	51
Děvče a ptáček	52
Lenoch a mouchy	52
Ptáčník a ptáček	53
Mládenec a strom v zimě	53
Dívka a keř trnový	54
Výrostek a trnka	54
Mladý člověk a mladý strom	55
Mladík a leknínové	55
Špačci a lidé	56
Člověk a strom	56
Sosna a dřevorubec	57
Zrno pohozené a člověk nevěrec	57
Potůček a kalužina	58
Kámen a dřevo	59